

N
Y
O
M
-
K
Ö
V
E
T
É
S
5.

IRODALOMTUDOMÁNYI
MŰHELY-KONFERENCIA
Magyarkanizsa, 2019. december 14.

REZÜMÉKÖTET

Szerkesztette:
Novák Anikó

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és
Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos
Szövetsége Irodalomtudományi Osztály
Szabadka, 2019

NYOM-KÖVETÉS 5. IRODALOMTUDOMÁNYI MŰHELY-KONFERENCIA

Helyszín:
Magyarkanizsa, Art Garni Hotel (Fő tér 9.)

Időpont:
2019. december 14. (szombat), 10.00 óra

Szervezők:
Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos Szövetsége Irodalomtudományi Osztály

Támogatók:
Bethlen Gábor Alap Zrt.
Innovációs és Technológiai Minisztérium

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI
MINISZTERIUM

PROGRAM

9.30–10.00

REGISZTRÁCIÓ

10.00–10.20

MEGNYITÓ

I. SZEKCIÓ

Szekcióvezető:

dr. Novák Anikó

II. SZEKCIÓ

Szekcióvezető:

dr. Kovács Krisztina

10.30–11.00

KOCSIS LENKE: Egy szólam fonákja – A magyar irodalom kánonon kívüli verses regényei

BRANCZEIZ ANNA: Hangadó. John Berryman The Nervous Songs című ciklusáról

11.00–11.30

KISS ANDREA KRISZTA: Egy élet mozaikkockái – Jókai Mór önéletírói elbeszélésköteteiről

SZMESKÓ GÁBOR: „Ő az a titkos bánya, ami mindenkit ösztönöz” – Simone Weil Pílinzky Jánosra gyakorolt hatásának filológiai elemzése

11.30–12.00

HORVÁTH ANNA: Jókai Mór és az Igazmondó

RIDEG BÉLA: Poszttraumás emléketörések irodalmi reprezentációja Sofi Oksanen Tisztogatás című regényében

12.00–12.30

FARKAS EVELIN: Karakteralkotás a 19. század második felének regényeiben

SERES LILI HANNA: A „melós író”, a „vesztesek krónikása”, az „iskolázatlan tökéletesség”: Tar Sándor-olvasatok és -félreolvasatok

12.30–13.00	VÁMOS VIOLETTA: Pásztor- és vadásziidill-motívumok Vörösmarty epikus nőalakjaiban	BROSCAUTANU-KISS MÁTYÁS: Szocialista realizmus és (neo)avangárd: Lászlóffy Aladár és a Forrás-nemzedék indulása
13.00–14.00		EBÉD
14.00–14.30	ERDŐDI ALEXANDRA ANITA: Holdutazások a holdutazások előtt	SZÉKELY MÁRTON: A 11. századi perzsa irodalom történeti olvasása Manūčihri kéziratos hagyománya alapján
14.30–15.00	TÓTH ÁGOTA: Populáris irodalom a középiskolai irodalomoktatásban	DÉKÁNY VANDA: Népeénekek Nepomuki Szent Jánosról
15.00–15.30	JANCSOVICS KLAUDIA RÉKA: A filmek és videó- játékok történetelbeszési technikái	MÉSZÁROS GÁBOR: A holmiról mint műfajról – Pálóczi Horváth Ádám Holmi című művének olvasatai
15.30–16.00	FÜZI PÉTER: A figyelem szünetei	SZÁNTAI MÁRK: Falureprezentáció Oravecz Imre prózájában
16.00–16.30	SEMSÁG TIBOR: Az impresszionista stílus radikális alakzatai s egyben alakváltozatai Szentkuthy Miklós Prae című regényében	BALOGH GYULA: Krúdy és az emberfarkas Cigány folklórelemek egy Krúdy-novellában
16.30–17.00		ZÁRSZÓ

KOCSIS LENKE

Újvidéki Egyetem

Egy szólam fonákja

A magyar irodalom kánonon kívüli verses regényei

Az irodalmi kánon mint állandóan formálódó szöveg-halmaz problematikus kategória. Általában akkor is, ha egyetlen műfajt vizsgálunk. A verses regény esetében néhány tényező egyszerűbbé teszi a tanulmányozást. A magyar szerzők által írt művek és a fennmaradt töredékek egy relatív kicsi, közel kilencven szövegből álló korpuszt alkotnak. Általános és középiskolai tanulmányai során egy átlagos diák ennek körülbelül öt százalékaival találkozhat, nagy valószínűséggel csupán az említés szintjén. Sikerkönyveket is csak nagyon kis számban találunk ebben a műfajban. Ezért a verses regények esetében nem beszélhetünk populáris és közismert kánonokról. Irodalomtörténeti kritikairól viszont igen, melynek körvonalazásában Imre László *A magyar verses regény* (1990) című műfajmonográfiája szilárd kiindulópontnak tekinthető. Itt azokat a szövegeket tekintem kánonon kívül eső verses regényeknek, melyekről nem írtak tudomá-

R
E
Z
Ü
M
É
K

nyos munkákat és kritikákat, vagy csak felsorolásokban szerepelnek a műfajba tartozó, de hatástalan, elfeledett, figyelmen kívül hagyott alkotásokként.

Kulcsszavak: verses regény, magyar irodalom, kánonon kívül

KISS ANDREA KRISZTA

Szegedi Tudományegyetem

Egy élet mozaikkockái

Jókai Mór önéletírói elbeszélésköteteiről

Jókai Mór élete során négy olyan elbeszélésválogatást állított össze, amelyet hagyományosan „önéletírói elbeszéléskötetként” tartanak számon (Tarka élet, Emlékeim, Életemből, Az én életem regénye). Halála után két irodalomtörténész (Beöthy Zsolt és Hegedüs Géza) vállalkozott arra a feladatra, hogy megpróbálja összegyűjteni a szerintük „leginkább önéletírói” elbeszéléseket (Jókai Mór önmagáról, Írások életemből) – azzal a (meg is fogalmazott) céllal, hogy ha már a szerző nem írt összefüggő önéletírást, az olvasók kezébe lehessen adni valamit, amely – mozaikosan és hézagosan bár –, de egyfajta képet nyújt a 19. századi magyar irodalom legsikeresebb regényírójáról. Az „önéletírói elbeszéléskötet” terminus vitathatóságáról, a válogatásoknak adott címek jelentőségéről, az elbeszélő különböző pozí-

cióiról, a szövegek kategóriákba rendezhetőségének lehetőségeiről és szükségességéről, illetve az eltérő kategóriák sajátosságairól szeretnék szót ejteni. Ezek a kérdések – valamint az általam tárgyalt kötetek – a Jókai-szakirodalomban eddig többnyire rejtve maradtak – leginkább azért, mert csupán az utóbbi évtizedekben terelődött a szakma figyelme a szerző kispróza munkásságára, valamint az önéletrajziság kérdéséhez is kevesen fordultak eddig komoly figyelemmel. E kötetek és a benne szereplő szövegek elemzésével, az önnarráció kérdéseit feszegetve igyekszem hozzáadni a Jókai Mór kiselbeszéléseiről szóló diskurzushoz.

Kulcsszavak: Jókai Mór, önéletrajz elbeszélés, önnarráció

HORVÁTH ANNA

Szegedi Tudományegyetem

Jókai Mór és az Igazmondó

Jókai Mór egyik legjelentősebb – többek között humoros írásokat és politikai satírákat is összegyűjtő – hetilapja az Igazmondó címer viselte. Az első szám 1867. július 7-én, vasárnap látott napvilágot, fejlécében a következő meghatározással: „megjelen hetenkint egyszer, oly módon, hogy vasárnap a haza bármely vidékén lakó – előfizető a postán találhassa, s a pihenő

napon olvashassa.” A közlés gyakorisága a későbbiekben sem változott: a hetilap hetente egyszer, vasárnap jelent meg egy íven (eleinte Emich Gusztáv, később az Athenaeum gondozásában). A címoldalon egy rajzolt jelenet kapott helyet (melyből a hetilap címe is magyarázható): a botjára támaszkodó, a kép bal oldalán álló alak az igazmondó (Jókai, azaz a szerkesztő), s vele szemben ül paraszti viseletben egy középkorú férfi, figyelmesen hallgatva az előtte állóra. Mindezt egy erdős részen teszik, egy terebélyes lombkoronájú fa alatt, a háttérben pedig egy falusi templom sziluettje sejlik fel. A jelenet mellett mindkét oldalon rövid ismertetők szerepeltek: bal oldalt az újság „önmeghatározása”, kiegészítve a rovatok felsorolásával, a szerkesztőségi iroda címének feltüntetése, illetve az újságban megjelenő közlések napi díja. Jobb oldalon pedig előfizetési felhívás Jókai Mór lapjaira. A hetilap igyekezett széleskörűen tájékoztatni olvasóit: a nagyvilági eseményektől kezdve a magyarországi helyzetekre is reflektált. (Pl. Igazmondó és Gondos Tamás politizálásai, Mi hír a nagyvilágban, Mi hír külföldön, Hírharang, Közérdekű hírek vagy akár A nép ügyvédje.) De kik olvasták a hetilapot – a társadalom mely rétege alkothatta az olvasóközönség gerincét? Az újság önmeghatározása a következő: „a magyar nép számára írt szabadelvű hetilap. Célja: a nép érdekeinek s az alkotmányos szabadságnak megőrzése, a nemzeti jólétnek előmozdítása, az igaz felvilágosodás terjesztése.” Németh G. Béla szerint az olvasói levelek arra utalnak, hogy Jókai lapja fő-

ként a protestánsok lakta vidéken keltett komolyabb visszhangot, előfizetőinek tábora is valószínűleg elsősorban onnan toborzódott. A szerkesztő ezt az állítást nem hitelesíti vonatkozó adatokkal – felmerülhet a kérdés, hogy megállapítása mennyire helyénvaló: miért azonosítja az olvasóközönseget a vidéki protestánsokkal? Talán a lap önmeghatározása lehetett a kiindulópont: a fejlécben a magyar nép lapjaként határozta meg magát. Ebből a szempontból két kérdést kell körüljárni: mit jelent a kontextusban a magyar nép, s a magyar nép lapja? Kit kellene érteni az olvasóközönség alatt, milyen szempontból kellene szegregálni a laikus olvasókat: társadalmi státusz, nem vagy foglalkozás alapján?

Kulcsszavak: Jókai Mór, Igazmondó, magyar sajtó, 19. század

FARKAS EVELIN

Debreceni Egyetem

Karakteralkotás a 19. század második felének regényeiben

Előadásomban megvizsgálom az irodalmi karakterleírás értelmezésének módszereit: milyen szempontokkal lehet megközelíteni, milyen kulturális episztemológiába ágyazódnak be, és milyen hatással lehetnek az olvasókra. Elméleti háttérként a 19. századi irodalmi leírások kutatását vizsgálom, különös tekintettel a fiziognómiára.

A hatalmas Jókai életművet sok szempontból tanulmányozták, de az utóbbi évtizedek kutatása rávilágított arra, hogy további kutatások szükségesek az irodalomtörténészek számára. Noha a művek egyes részei (rövid prózai szövegek) szinte teljes egészében kimaradtak a kánonból, a kritikai kiadások hiánya miatt a regény elbeszélési technikái szintén kevésbé feltárt területet képeznek. Hansági Ágnes írja, Jókai opusának egyik alapvető vonása a heterogenitás, amely tükröződik a művek tematikus és narratív technikáiban. Úgy gondolom, hogy e heterogenitásra fókuszáló narrációs technika egyik központi eleme a karakterábrázolások kérdéskörében rejlik, s így vizsgálatuk közelebb hozhat minket ahhoz, hogy újraértékeljük az életmű helyét a magyar irodalmi kánonban, illetve új utak nyílhatnak meg a korszak irodalmi tendenciáinak alapvető értelmezésében.

Kulcsszavak: Jókai, fiziognómia, karakterábrázolás, heterogenitás

VÁMOS VIOLETTA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Pásztor- és vadászdill-motívumok Vörösmarty epikus nőalakjaiban

Vörösmarty Mihály epikus műveiben gyakori motívum az erdőben elszuhanó leányalak, akit egy-egy vadászó ifjú – aki gyakran a mű főhőse – üz. A vadászdill-motívumot tartalmazó művek megírásával egy idő-

ben Vörösmarty kedvelt műfaja a bukolikus idill is, amely műfaj hasonló eszköztárral rendelkezik. Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy Vörösmarty Zalán futása megírása körüli egyéb műveiben milyen mértékben fedezhetők fel a pásztori költészet motívumai, cselekménye vagy eszköztára, és mindez hogyan befolyásolta a vadászdill motivikus és szerkesztésbeli jellemzőinek alkalmazhatóságát az epikus nőalakok megformálásakor. Mivel a vadászdill és a pásztordill mint műfaj közti kapcsolat alapján véve is releváns kérdésnek tűnik, úgy vélem, Vörösmarty korai költészetében is jelen lévő problémára utalhat. Jelen kutatásom során szeretném szétválasztani epikus nőalakjainak karakterisztikájában a bukolikus elemeket a Daphné-motívum elemeitől, ezek alapján pedig Vörösmarty korai költészetére vonatkozó hatástörténettel kapcsolatos kérdéseket megfogalmazni.

Kulcsszavak: pásztordill, vadászdill, epikus nőalakok

ERDŐDI ALEXANDRA ANITA

Szegedi Tudományegyetem

Holdutazások a holdutazások előtt

Előadásomban a kezdetektől, Plutarkhosztól egészen az 1800-as évig vizsgálom azokat az irodalmi műveket, melyekben a holdutazás megjelenik. Így előkerül a fent említett szerző mellett Lukianosz,

Johannes Kepler, Francis Godwin, Cyrano de Bergerac, Fontenelle, Johann Friedrich Ernst Albrecht egy-egy holdra történő utazásról szóló műve. Bár a szövegek témája azonos, az utazás mikéntje, a holdbéli társadalmak gazdasági és társadalmi berendezkedése már teljesen más, szinte nincs két egyforma leírás. E különbségek kiemelése előadásom egyik fő vonala. A másik, hogy a különbségek mellett a kapcsolódási pontokat is bemutassam a művek között, mert nem egy esetben áll fent, hogy a szerzők az intertextualitás eszközével élve nyíltan vagy egészen óvatos módon egy korábbi holdutazással is párhuzamba állítják saját művüket. A nyilvánvaló utalás egyik legszembetűnőbb példája Cyranónál található, aki Godwin főhősét beemeli saját művébe és éles kritikát fogalmaz meg a korábbi holdutazásról. Jelen előadás tárgya doktori témám egyik fontos, készülő fejezetéhez kapcsolódik, oly módon, hogy Johann Friedrich Ernst Albrecht holdutazásról szóló művének magyar fordításával foglalkozom, és fontosnak tartom, hogy ha csak röviden is, de szó essék a korábbi, illetve korabeli holdutazásokról így adva tematikus keretet az eredeti szövegnek és a fordításnak is.

Kulcsszavak: holdutazás, fordítás, tematikus keret, Plutarkhosz, Luki-anosz, Kepler, Godwin, Cyrano, J. F. E. Albrecht

TÓTH ÁGOTA

Újvidéki Egyetem

Populáris irodalom a középiskolai irodalomoktatásban

Az irodalomoktatás terén számos elméleti kérdés áll fenn napjainkban. A Gordon Győri János által használt esztétizáló-historizáló és pszichologizáló-személyiségfejlesztő irodalomoktatás kategóriákkal leírt, vagy az élményközpontú, az analitikus, esetleg az eklektikus megközelítésmód a leghatékonyabb, legcélszerűbb a tantárgy oktatásában? Disszertációmnak, mely az Interkanonikus olvasatok, médiumközi kapcsolatok – a kortárs magyar irodalom és a popkultúra hálózatrendszere címet viseli, egy fejezete foglalkozik a populáris irodalom oktatásával a magyar nyelv és irodalom tantárgy keretén belül. Gimnáziumi magyartanárként oktatói gyakorlatomba emeltem kortárs ifjúsági regényeket, novellákat. Előadásom témája az ezekkel kapcsolatos tapasztalataim és a populáris regiszter iskolai oktatásának elméleti háttere a fentebb felvetett kérdések tükrében.

Kulcsszavak: populáris irodalom, irodalomoktatás, kánon, élményközpontú oktatás

JANCSOVICS KLAUDIA RÉKA

Szegedi Tudományegyetem

A filmek és videójátékok történetelbeszélési technikái

A szórakozás egyszerű eszközének tekintett videójátékok sokáig nem kerültek a kutatók látószögébe. Gonzalo Frasca volt az, aki 1999-ben felhívta a figyelmet a játékok tanulmányozásával foglalkozó, koherens tudományterület hiányára. Napjainkban a Game Studies az, ami minden játékot magába foglal: a társas és szerepjátékoktól kezdve, egészen a videójátékokig. A kutatás tárgya és módszertana szükségszerűen interdiszciplináris területre vezet minket.

Az előadás e tudományterületen belül a videójátékok kutatására helyezi a hangsúlyt, amit a szintén gazdag audiovizuális megoldásokkal operáló filmek világával vet össze. Hogyan mesél az egyik, és miképpen teszi ezt meg a másik? A vizsgálat alapját a narrátori pozíciók, valamint az eltérő nézőpontok (fokalizáció) megfigyelése képezi. Az irodalomban és filmekben megjelenő műfaji sémákat – a detektívtörténetektől kezdve, a horroron át, egészen a science fictionig – a videójátékok is alkalmazzák, amit szintén érdemes górcső alá venni. De a zsánerek megjelenésén és alkalmazási módjain túl az is fontos felvetés, hogy a színészekre milyen feladatok hárulnak a filmes karakterek, valamint a videójátékok

szereplőinek megszemélyesítése során. Ebben a kérdésben azok a problémák szolgálnak kiindulópontként, amelyeket Walter Benjamin vetett fel.

Kulcsszavak: Game Studies, videójáték, film, Walter Benjamin, színész, narratíva, műfaj

FÜZI PÉTER

Szegedi Tudományegyetem

A figyelem szünetei

Tandori Dezső költészetében a rengeteg verseskötet elfedi azt a tényt, hogy ezek csak a lírai életmű töredékét tartalmazzák, míg a folyóiratban megjelent versek, amelyek az idő előrehaladtával egyre kisebb részét teszik ki a kötetekbe szervezett műveknek, kevesebb figyelmet kapnak, holott ezek az életmű egészén végig húzódó koncepciók változásainak fontos állomásait mutatják be. A Koppar köldös című kötet és a folyóiratokban megjelenő előzményversek, A Bécsi Kettős, a Düsseldorf Trilógia és Düsseldorf Négyes példáján keresztül megpróbálom bemutatni, hogy míg a kötetekben megjelenő koncepciók és ötletek sokkal inkább állóképként jelennek meg előttünk, addig ezek változása, kiérlelése sokkal élesebben végigkövethető a kötetek közt megbúvó publiká-

ciókban. A Kopper köldös kapcsán leggyakrabban említett nyelvteremtés, nyelvtalálás folyamányaként létrejött erősen technicizált, rontottnak vagy halandzsának feltűnő nyelv a kötet egészében már készként jelenik meg előttünk, a kialakulása paradox módon a létrejött nyelven van tárgyalva. Ezzel szemben ennek a nyelvnek a tényleges létrejötte az előzményversekben nemcsak tematikusan jelenik meg, hanem a szemünk előtt ténylegesen végbe is megy is. Ezen a példán keresztül tüzetesebben is szemügyre vehetjük a Tandori-életmű belső szerveződését, ahogyan az erősen koncepciózus kötetek létrejöttek és az árnyékukba került kihagyott versek révén közelebből is megvizsgálhatjuk a köteteket alakító folyamatokat.

Kulcsszavak: Tandori Dezső, Kopper köldös, folyóirat, kötet, publikációs gyakorlat, írógép, médium, nyelvteremtés

SEMSÁG TIBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az impresszionista stílus radikális alakzatai s egyben alakváltozatai Szentkuthy Miklós Prae című regényében

Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy Szentkuthy Miklós Prae-jének, a magyar irodalmi modernség legradikálisabb regényének szövegszervezési eljárásait stílustörténeti összefüggésben tár-

gyaljam. A megközelítés nehézsége jelen esetben abból fakad, hogy a regény poétikai és teoretikus tendenciáit illetően rendkívüli módon ellenáll bármiféle hermeneutikai redukciónak. Ennek ellenére úgy látom, hogy az elbeszélés folyamszerűsége és a nagy mennyiségű (kép)leírás bizonyos retorikai jegyei egybevágznak az impresszionizmus esztétikai kategóriájával kapcsolatban hangoztatott alapvető tulajdonságokkal. Néhány szöveghely idézésének segítségével azt kívánom bemutatni, hogy a narráció során megjelenített látvány leírásának hiperbolikus jellege abból fakad, hogy az elbeszélő a benyomások (abszolút) sajátosságát is megpróbálja nyelvileg láthatóvá tenni, beleírni a szövegbe. Ennek az aprólékos poétikai stratégiának köszönhetően néhol a látvány leírása olyannyira túlfokozódik, hogy önmaga ellentétébe fordul, s a narrátor csupán a szabad szemmel nem látható, de a természettudományos kutatások által megismert világokra való utalással képes kifejezni az adott létezőt. Az idézeten túl szeretnék néhány megjegyzés erejéig kitérni a szóba hozott természettudományos allúziók bölcséleti vonatkozásaira is, tekintettel a felvázolt stílustörténeti és regénypoétikai kontextusra.

Kulcsszavak: Szentkuthy, Prae, impresszionizmus, képleírás, hiperbola, természettudomány, regénypoétika

BRANCZEIZ ANNA

Pécsi Tudományegyetem

Hangadó

John Berryman The Nervous Songs című ciklusáról¹

John Berryman amerikai költő (1914–1972) első kötetének versei W. B. Yeats és T. S. Eliot költeményeire emlékeztető leírások és portrék, amit címeik is jeleznek. Ilyen többek között a Winter Landscape (Téli tájkép, amely egyébként Peter Brueghel azonos című festményére utal), a The Statue (A szobor), a The Traveller (Az utazó), a The Disciple (A tanítvány), az The Animal Trainer (Az állatidomár), illetve a The Ball Poem (Labda-vers) is. Ebbe a felsorolásba illik Berryman – a recepcióban csak elvétve elemzett – *The Nervous Songs* (Pszichédalok) című, kilenc darabból álló ciklusa is. Az egyes szám első személyű költemények: szimbolikus (the Young Women [a fiatal nő], the Demented Priest [a demenciás pap], the Professor [a professzor], the Captain [a kapitány], the Tortured Girl [a bántalmazott lány] stb.), egyúttal nyelvileg karakteres, jól kidolgozott figurákat szólaltatnak meg. Sőt, ha a „dalokat”

---

1 A John Berryman költészetének befogadástörténetére és értelmezésére összpontosító – a dublini Trinity College-ban, dr. Philip Coleman mentorálása mellett folytatott – kutatást 2019 áprilisa és szeptembere között a Tempus Közalapítvány Magyar Állami Eötvös Ösztöndíja támogatta.

hangosan olvassuk, az lehet a benyomásunk, hogy Berryman a csend szólamára is figyelmet fordított. A fiatal nő például inkább magában gondolkodik, a demenciás papot viszont nehéz lenne másképp elképelnünk, mint aki hangosan monologizál. A bántalmazott lány vallomása mintha a rendőrségnek szólna, a professzor pedig egyértelműen egy passzív osztálynak ad elő. A különbségek akkor mutatkoznak meg igazán, ha együtt és külön-külön is vizsgáljuk a szövegeket. Előadásomban a ciklusból a *Young Woman's Song* és a *The Song of the Tortured Girl* című költeményeket elemzem részletesen: a két női hang a hasonlóságokra és az eltérésekre is jó példát mutat. E versek megközelítése mellett kitérően foglalkozom a *The Nervous Songs* előképével – Rilke *Die Stimmen (Hangok)* című ciklusával –, valamint magyar vonatkozásban utalok Rakovszky Zsuzsa Rilkéével azonos című versfüzérére is.

Kulcsszavak: John Berryman, The Nervous Songs, portrévers, a lírai hang problémája

SZMESKÓ GÁBOR

Szegedi Tudományegyetem

„Ő az a titkos bánya, ami mindenkit ösztönöz”

Simone Weil Pilinszky Jánosra gyakorolt hatásának filológiai elemzése

„Pilinszky János lírája bizonyos fokig Simone Weil szabad magyar lírai parafrázisának tekinthető” – állítja Cs. Szabó László 1972-ben. Vagyis a francia gondolkodó Pilinszkyre gyakorolt hatása már a költő kortársainak számára is evidencia volt, de Weil hatásának szisztematikus vizsgálata máig várat magára. Előadásommal e hiányjelenség a felszámolásához szeretnék hozzájárulni. Pilinszky először 1963 nyarán veszi meg Simone Weil néhány könyvét, amelyeket egy év múlva – 1964 május-június környékén – kezd el olvasni, fordítani. Az előadás során Pilinszky Weil-olvasásának jellegét, intenzitásának változását, a költő által használt szövegek jegyzetelésének és idézésének módját járom körül. E szempontok eredményeire támaszkodva felvázolom a Weil-hatás korszakait, valamint Pilinszky sajátos megközelítési módját a weili életműhöz. Mindeközben a jelenleg is folyó kutatás eszköztárát és módszertanát is bemutatva számítok a munkával kapcsolatos kritikai reflexiókra is.

Kulcsszavak: Pilinszky János, Simone Weil, hatásvizsgálat

RIDEG BÉLA

Pécsi Tudományegyetem

Poszttraumás emléketörések irodalmi reprezentációja Sofi Oksanen Tisztogatás című regényében

Előadásomban Sofi Oksanen finn-észti származású író Tisztogatás című regényét közelítem meg a traumaelmélet felől. Kiemelten foglalkozom az irodalom és trauma viszonyával, a trauma nyelvi/irodalmi megjeleníthetőségével. E dokumentatív traumaregénytörténetileg hiteles alapokból alkotja meg a fikciót. Nyelvezete felidézve és rájátszva az egykori KGB-dokumentumok, jelentések nyelvére, értelmezhető olyan nyelvként, amely eltárgyasító hatása eredményeként bármi megtehetővé válik a „nép ellenségével”, az áldozattal. Központi témája a politikai-hatalmi viszonyok megjelenítése kollektív és individuális szinten: Észtország és az észti nők is kényszerből, erőszak hatására lesznek a szovjeteké. Előadásom fókuszaként a poszttraumás stressz-zavar egyik jellegzetes szimptomájának, az emléketörésnek (flashback) az irodalmi nyelv általi reprezentálhatóságát vizsgálom, és azt, hogyan válhat az irodalmi nyelv a traumikus tapasztalat átadásának eszközévé, lehetőségévé.

Kulcsszavak: trauma, gender, traumaelmélet, poszttraumás stressz-zavar, emléketörések, diktatúra és erőszak

Broscautanu-Kiss Mátyás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szocialista realizmus és (neo)avantgárd

Lászlóffy Aladár és a Forrás-nemzedék indulása

Előadásomban az erdélyi magyar irodalomban új hangot meghonosító Forrás-nemzedék indulását vizsgálom. Az első Forrás-nemzedéket az irodalomtörténet úgy tartja számon, mint akik az 1950-es évek népies szocialista realizmusa után az újdonság erejével ható, a neoavantgárd felé utat nyitó líranyelvet honosítottak meg az erdélyi magyar irodalomban. E nemzedék indulását Kántor Lajos és Láng Gusztáv Lászlóffy Aladár költői bemutatkozásához köti, s őt is tartották számon az 1956 után jelentkező nemzedék vezéralakjaként. Mostani előadásomban ezért elsősorban az ő pályakezdésére fókuszálok. Kutatásom egyik célkitűzése, hogy megvizsgálja a szocialista realizmus kritikai nyelvének működését. Azt a kérdést is szeretném megválaszolni, hogy milyen lehetőségei voltak a megtámadott fiatal szerzőknek arra, hogy az önálló kifejezőmód keresése és az esztétikai-politikai elvárásoknak való megfelelés között egyensúlyozva ne veszítsék el publikációs lehetőségeiket.

Előadásom első részében a Forrás-nemzedék első publikációit követő kritikai hadjárat következményeinek értelmezésére, második részében Lászlóffy első kötetének elemzésére vállalkozom. Értelmezésemben

felhasználom az újabb kutatások (Szolláth Dávid, Balázs Imre József és Scheibner Tamás) által felkínált szempontokat is. Arra is rákérdezek, hogyan tudott a szocreál kritika a hatalom nyelveként működni.

Kulcsszavak: szocialista realizmus, neoavantgárd, Lászlóffy Aladár, Forrás-nemzedék, erdélyi magyar irodalom

SERES LILI HANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

**A „melós író”, a „vesztesek krónikása”,
az „iskolázatlan tökéletesség”
Tar Sándor-olvasatok és -félreolvasatok**

A napjainkig húzódó Tar Sándor-diskurzus a '80-as évek óta egy-két kivételtől eltekintve egyetlen koordinátarendszeren belül mozog, amelyet a moralizálás, a homogenizálás és a referenciális olvasat félrevezető és terméketlen tendenciái határoznak meg. Mindezt elsősorban a szövegirodalom „egyeduralma”, a felszínes realizmus-értelmezés és Tar „ambivalensnek” tételezett alakja, pozíciója magyarázza. Tar Sándor ugyanis a szövegirodalom korszakában lépett színre egészen másként működő prózájával, a deprivált emberek rétegéből soha nem lépett át az értelmiségiek közegébe, ráadásul a ráaggatott szociális szerepet később a besúgó szerep vál-

totta fel, tehát immár nemcsak az irodalmi közegen belül, de azon kívül, politikailag is nehezen feldolgozhatóvá vált az alakja. Előadásomban a recepció legfőbb (félre)olvasásait bontom ki, de emellett hangsúlyozom a kritikák, tanulmányok tovább gondolásra érdemes állításait is, amelyek későbbi szövegelemzésemet is segíteni fogják. A recepció kritikus összegzésével együtt felvázolom a saját Tar-olvasatom tétjét és megközelítési módját is, amely a szerző helyett az elbeszélő szereplőkkel való viszonyát, a szövegek társadalmi köztudatban való lehetséges működésmódjait helyezi a vizsgálat fókuszába, vagyis a pozitívizmus felé mutató, immár rögzültnek mondható szempontok követése helyett a recepcióelmélet és az irodalomszociológia együttes perspektívájából olvassa a szövegeket.

Kulcsszavak: Tar Sándor, szegénységirodalom, recepcióelemzés, szociológia

SZÉKELY MÁRTON

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A 11. századi perzsa irodalom történeti olvasása Manūčihri kéziratos hagyománya alapján

Manūčihri Dāmġānī 11. századi költő a Ghaznavida udvarban, elsősorban természetleíró panegyricusairól ismert Iránban és a nyugat-

ti orientalisztika számára. A költő legkorábbi fennmaradt kézirataiban -- sok hasonló korú szöveghez hasonlóan -- évszázadokkal később, 17. század elején készültek. Doktori kutatásom célja a költőt elhelyezni kortársai között. A kutatás során egyértelművé vált, hogy már az első kéziratok is egy késői, tudatos irodalmi kánonépítés termékei. Az előadásban elsősorban arra a kérdésre keresem a választ, milyen műhelyekben, milyen kulturális-esztétikai elképzelések mentén állt össze a korpusz ma ismert körülbelül 2800 párverse, illetve korabeli kéziratok híján, milyen lehetőségeink vannak a kutatás során a kéziratok hagyomány és a költő kora közötti hat évszázadot áthidalni. A kéziratok hagyomány vizsgálata mellett kísérletet teszek arra, hogy a recepciótörténet vizsgálatával az esztétikai távolságot áthidalva rekonstruáljam a korai klasszikus perzsa költészet erősen normatív költői hagyományainak korabeli olvasását (követve H.R. Jauss recepcióesztétikai módszertanát).

Kulcsszavak: Manūčihri Dāmġānī, perzsa irodalmi hagyomány, kéziratok hagyomány

DÉKÁNY VANDA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Népelemek Nepomuki Szent Jánosról

Kutatásom során olyan kéziratos és nyomtatott forrásokban megtalálható, magyar nyelvű népelekkel foglalkozom, amelyek a 17–18. század szenttiszteletéről tanúskodnak. Így került a látókörömbé Nepomuki Szent János, akinek a megbecsültsége olyannyira megmutatkozik a nevéhez fűződő népelek mennyiségében és különbözőségében, hogy a hozzá kapcsolódó énekkincs nagysága megelőzi a hívek tudatában mélyen gyökerező magyar szentekről szóló anyagot; annak ellenére, hogy csak 1729-ben avatták szentté. Az eddigi találatokat összeszámlálva elmondható, hogy 12 kéziratos és 9 nyomtatott 18. századi gyűjteményben fedeztem fel Nepomukiról negyvenféle, összesen 66 darab éneket. A regisztrált énekanyagból 29 szöveg esetében még nem találtam párhuzamos előfordulási helyet, tehát csak tizenegyfélé éneknél lehet a variánsokat egymás mellé állítva vizsgálni.

A legtöbb Nepomuki Szent Jánosról szóló népelek historikus jellegű, a személyéhez kapcsolódó legendát eleveníti fel. A szövegekben gyakran előforduló életrajzi vonások mellett olyan szokatlan elemeket tervezek bemutatni előadásomban, amelyek a Nepomukiról alkotott általános képet tovább tudják árnyalni, illetve hoz-

zárulhatnak a régi magyar énekkincs teljesebb feltárásához és a korabeli vallásos lelkület megértéséhez.

Kulcsszavak: 18. század, népének, népnyelv, Nepomuki Szent János, szenttisztelet

MÉSZÁROS GÁBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A holmiról mint műfajról

Pálóczi Horváth Ádám Holmi című művének olvasatai

Előadásomban egy 18. század végi, 19. század eleji vegyes műfajú – kéziratban maradt – könyv elemzéséből kiindulva fogalmazok meg állításokat az elegyes műfajú kötet történetéről és funkciójáról. Pálóczi Horváth Ádám Holmi (mai értelemben: 'valami') című művének három része jelent meg nyomtatásban. Előadásom témája a negyedik rész, amely kéziratban maradt, jelenleg a Csurgói Református Gimnázium könyvtárában található Sárközy István hagyatékában. Pálóczi Horváth Ádám fontos szervezőegyenisége, polihisztora a magyarországi felvilágosodás korának. Műfajilag tagolt irodalmi pályája során írt verseket, eposzt, dialógust, filozófiai esszét, regényt. Szervezője a magyarországi szabadkőművességnek, elsők között adott ki pszichológiai értekezést magyar nyelven.

A dialógus, a levél és az esszé közti átjárhatóság Bessenyei György A Holmi című művében is figyelemreméltó, és francia mintára vezethető vissza. Eltérő mintázatot mutatnak Pálóczi Horváth kötetei, mivel nála a filozófiai műfajokkal szemben az irodalmi műfajok a meghatározóak. Előadásomban azon műfajelméleti és irodalomtörténeti kérdéseket exponálom, amelyeket Pálóczi Horváth Ádám Hol-mi-ja vet fel.

Kulcsszavak: felvilágosodás, irodalom, 18. század, 19. század, műfajelmélet, alkalmi költészet, textológia, kézirat, Pálóczi Horváth Ádám, Bessenyei György, Holmi

SZÁNTAI MÁRK

Szegedi Tudományegyetem

Falureprezentáció Oravecz Imre prózájában

Németh Zoltán falupoétikai tárgyú tanulmánya konklúziójában három falufelfogást különböztet meg: az alárendelt, marginális falu és a kisvárosias jegyeket felmutató modernizálódó településforma mellett a McLuhantól átvett globális falu képzetét. Az előadás ebből az elméleti kiindulópontból vizsgálja szoros szövegelemzések révén Oravecz Imre prózai életművének falureprezentációs stratégiáit. Az Oravecz-próza sokszor visszatérő, és az oeuvre lírai darabjaival is

élénk párbeszédet fenntartó eleme a faluval való számvetés, a falu-pusztulás és/vagy -átalakulás szöveggé írása. Az előadás során egyfelől arra keresek választ, miként, mennyiben olvashatóak az életmű prózai darabjai a Németh-féle koncepció felől, valamint azt, hogyan módosíthatja az Oravecz-próza olvasástapasztalata e hármas felosztás struktúráját. Az Egy hegy megye című rövidpróza-kötet, valamint A rög gyermekei-trilógia szöveghelyei – a fent idézett elméleti koncepciótól továbblépve – arra is alkalmasak, hogy a falu átalakulástörténetét és a közösségből kilógó, atipikus figurákat vizsgálva megalapozzák más, magyar és külföldi faluregényekkel való együtt olvasás lehetőségét is.

Kulcsszavak: kortárs próza, faluregény, Oravecz Imre

BALOGH GYULA

Szegedi Tudományegyetem

Krúdy és az emberfarkas

Gigány folklórelemek egy Krúdy-novellában

Krúdy Gyula, ha általában nem is konkrét szereplőként, de számos olyan figurát idéz meg műveiben, amelyek az olvasó számára leginkább a mesekincsünkből, a folklórból lehetnek ismerősek. Egy ilyen fantáziaalak a gnóm is. Bár a Paracelsus és köre írásaiban először fel-

tűnő karakterrel számos Krúdy-szöveghelyen találkozhatunk, előadásomban egy rövid körültekintést követően az 1902-ben megjelent *Kísértetek* című szöveget vizsgálom tüzetesebben.

Ebben az írásban ugyanis a gnóm alakja mellett az emberfarkas-kísértet is megjelenik, mely figura bár alapvetően ismert a magyar és a környező, szomszéd népek néprajza számára is, úgy tűnik, a műben ezúttal az író a cigány folklór tapasztalatai felhasználva alakította ki a rémalakot. Ez pedig nemcsak a Krúdy életművet ebből a szempontból alig vizsgáló szakírók hiányosságai miatt érdekes, hanem a többek közt a német kultúrterületen wer(e)wolfnak is nevezett figura és a gnóm alakjának együttes identifikáltsága miatt is.

Kulcsszavak: Krúdy, emberfarkas, cigány folklórelemek

TARTALOM

Program	→3
Kocsis Lenke	→5
Kiss Andrea Kriszta	→6
Horváth Anna	→7
Farkas Evelin	→9
Vámos Violetta	→10
Erdődi Alexandra Anita	→11
Tóth Ágota	→13
Jancsovics Klaudia Réka	→14
Füzi Péter	→15
Semság Tibor	→16
Brenczeiz Anna	→18
Szmeskó Gábor	→20
Rideg Béla	→21
Broscautanu-Kiss Mátyás	→22
Seres Lili Hanna	→23
Székely Márton	→24
Dékány Vanda	→26
Mészáros Gábor	→27
Szántai Márk	→28
Balogh Gyula	→29

NYOM-KÖVETÉS 5.
Irodalomtudományi műhely-konferencia
Rezümékötet

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos Szövetsége Irodalomtudományi Osztály
Szabadka, 2019

Szerkesztő:
Novák Anikó

Fedőlapterv:
Kincses Endre

CIP - A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica srpska Könyvtára, Újvidék

821.511.141.09(048.3)

821.09(048.3)

NYOM-követés Irodalomtudományi Műhely-konferencia (5 ; 2019 ; Magyarkanizsa)

Rezümékötet / Nyom-követés 5. Irodalomtudományi Műhely-konferencia, Magyarkanizsa, 2019. december 14. ; [szervezők] Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, Szabadka [és] Doktoranduszok Országos Szövetsége, Irodalomtudományi Osztály, [Budapest] ; szerkesztő Novák Anikó]. - Szabadka : Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete ; Budapest : Doktoranduszok Országos Szövetsége, Irodalomtudományi Osztály, 2019 (Totovo Selo : Bagí Design). - 31 str. ; 15 cm

Tíraž 50.

ISBN 978-86-89635-15-7 (VMDKSZ)

a) Мађарска књижевност – Апстракти б) Књижевност -- Апстракти

COBISS.SR-ID 332132359